

Teresa Sikorska

JĘZYK POLSKI NA UNIWERSYTECIE W NOWYM SADZIE (JUGOSŁAWIA)

Język polski jako przedmiot nauki na tym uniwersytecie pojawił się w roku 1965. Wtedy to wprowadzono go w istniejącej wówczas katedrze języków i literatur wschodnio- i zachodniosłowiańskich na wydziale filologicznym. Język polski wszedł do programu nauczania jako przedmiot pomocniczy na kierunku: język rosyjski i literatura rosyjska. Oznaczało to poszerzenie studiów sławistycznych.

Pierwszym polskim lektorem był Lech Paździerski, zatrudniony w roku 1967. Od tego czasu lektorat polski funkcjonuje w katedrze rusycystyki, wchodzącej w skład instytutu sławistyki. W programie naukowo-dydaktycznym katedry język polski był i jest traktowany jako drugi słowiański język (do wyboru) obok słowackiego i rusińskiego. W pierwszych latach istnienia lektoratu wybierało go mniej więcej 50% studentów I roku rusycystyki. W ostatnich latach liczba ta zdecydowanie rośnie i osiąga 80–90%. W roku akademickim 1995/96 na ogólną liczbę 32 słuchaczy język polski wybrało 27 osób (84%).

Nauka języka polskiego obejmuje cztery semestry i zaczyna się od kursu wprowadzającego (na I roku rusycystyki). Po dwu semestrach jest kolokwium ustne, a po czterech egzamin pisemny i ustny.

Okresowo lektorat rozszerzał swój zasięg. W latach 1986–1988 prowadzono kurs języka polskiego dla studentów pedagogiki i psychologii. Od roku 1994 studenci serbistyki i literatury serbskiej mają również, obok słowackiego, macedońskiego i słoweńskiego, do wyboru język polski – w wymiarze: cztery godziny tygodniowo przez dwa semestry.

Program i wymiar godzin języka polskiego na rusycystyce ulegał dość istotnym zmianom. Zmieniała się także nazwa przedmiotu. Wynikało to

głównie z różnic w proporcjach między zakresem wiedzy o języku polskim a wiedzy o polskiej literaturze. Początkowo był to przedmiot „Język polski i literatura polska”. (I rok – 6 godzin w tygodniu, II – 7 godzin). W programie zajęć mieściły się: ćwiczenia językowe, seminaria literackie, wykłady z literatury polskiej oraz gramatyki opisowej współczesnej polszczyzny. Obok lektora polskiego drugą osobą był wykładowca literatury, prowadzący zajęcia w języku serbsko-chorwackim. Ówczesny program zakładał, że studenci muszą zdobyć wiedzę o systemie gramatycznym polszczyzny, wykazać się biegłą znajomością języka w mowie i piśmie, przyswoić sobie wiadomości z historii literatury i kultury polskiej. Poznaniu literatury polskiej służył kanon lektur w przekładach. W roku 1974 ujednolicono program przedmiotów pomocniczych – taki też status ma polski lektorat do dziś: zajęcia prowadzi tylko jedna osoba, polski lektor. (I i II rok rusycystyki, 4 godziny tygodniowo).

Obecnie program lektoratu obejmuje przede wszystkim praktyczną naukę języka, a ponadto przyswojenie wiedzy o znaczących postaciach i zjawiskach w polskiej literaturze i kulturze, w powiązaniu z historią Polski i na podstawie wybranych tekstów i fragmentów z literatury. Historycznie biorąc do realizacji programu służyły podręczniki zarówno jugosłowiańskie, jak i polskie: D. Živanovića, *Poljski u 100 lekcija*, T. Iglikowskiej, L. Kacprzak *Język polski dla cudzoziemców*, *Uczymy się polskiego* pod kierunkiem B. Bartnickiej. W dużej mierze posługiwano się też podręcznikami Janusza Kucharczyka oraz innymi, powstałymi w Studium Języka Polskiego w Łodzi.

Dzięki długoletnim kontaktom katedry z warszawskim Polonicum oraz z łódzkim Studium Języka Polskiego polonistyczny dział w bibliotece sławistyki jest dość dobrze zaopatrzony w podręczniki, słowniki, encyklopedie i publikacje naukowe. Dział ten stanowi 20% całości zbiorów bibliotecznych w ilości 3600 tomów.

Ważnym elementem w popularyzowaniu polskiej kultury są zajęcia pozadydaktyczne. Stałą formą pracy na lektoracie są od kilku lat wieczory polskiej literatury, wystawy okolicznościowe związane z historycznymi rocznicami lub poświęcone wybitnym polskim twórcom. Tradycją stało się organizowanie wieczorów literacko-artystycznych na zakończenie roku akademickiego. W ostatnim czasie o tematyce następującej: „Od Kochanowskiego do Herberta”, „K. I. Gałczyński”, „Skamandryci”. Wspólną ideą wykładowców literatury jugosłowiańskiej i polskiej lektorki były wieczory poświęcone D. Kiśowi, B. Schulzowi i wreszcie W. Szymborskiej. Inną formą są projekcje filmowe i dyskusje. Jest to okazja do ćwiczeń konwersacyjnych i translatorskich, (studenci II roku tłumaczą prelekcje przedfilmowe oraz listę dialogową).

Trzeba tu powiedzieć, że w organizacji wieczorów poza studentami biorą czynny udział pracownicy Katedry i biblioteki sławistycznej, tłumacząc

teksty, współtworząc scenariusze i przygotowując okolicznościowe wystawy. Tego typu zajęcia pozadydaktyczne stają się szczególną formą w integracji slawistów, niegdyś i obecnie uczących się języka polskiego oraz pragnących zachować kontakt z polską kulturą.

Istotna dla funkcjonowania polskiego lektoratu jest współpraca kulturalno-naukowa z Polską: z Ministerstwem Edukacji Narodowej, z warszawskim Polonicum, z Uniwersytetem Łódzkim, (wzbogacił lektorat w podręczniki) oraz z Letnią Szkołą Kultury i Języka Polskiego, która w trudnych dla Jugosławii czasach przyjmowała bezpłatnie studentów na kursy wakacyjne. Zainteresowanie pracą polskiego lektoratu wyraża także polska ambasada. Jej przedstawiciele uczestniczyli często jako goście w wieczorach literackich, a za sprawą attache do spraw kultury były także organizowane spotkania w ambasadzie dla studentów i nauczycieli z Belgradu i Nowego Sadu.

Język polski inspirował niektórych pracowników do działań naukowych. W latach sześćdziesiątych Ivan Jerković napisał pracę doktorską *Govor Poljaka u Ostojičevu*, ogłoszoną później drukiem. Godna uwagi jest także dysertacja Predraga Pipera *Zamenički prilozi u ruskom, poljskom i srpskohrvatskom jeziku* (1980), również wydana. Bogate „Polonica” (wyd. z 1987 r.) pozostawił wykładowca literatury polskiej, Miodrag Živančević. Związkom polskiej i jugosłowiańskiej literatury, a także związkom kulturowym obu narodów wiele swoich prac poświęcił pierwszy lektor polski, Lech Paździerski. Owocem tych zainteresowań był jego doktorat *Benešić i Poljaci* (1980). Związkami polskiego i jugosłowiańskiego teatru zajmowała się kolejna lektorka, Jadwiga Skórnik-Sobczak. Napisała i niedawno obroniła pracę doktorską *Recepcija avangardne poljske drame na srpskohrvatskom jezičkom području posle drugog svetskog rata* (1995). Inną okazją do prześledzenia kontaktów między Polską a Jugosławią jest dokonywany przez T. Sikorską przegląd korespondencji zmarłego, wybitnego znawcy i tłumacza literatury polskiej na język serbsko-chorwacki, Petera Vujicicia, z polskimi pisarzami, ludźmi sztuki i instytucjami kulturalnymi.

Różnorodne formy działalności na polskim lektoracie w Nowym Sadzie, jej rezultaty poświadczone w różnych okresach są wyraźnym dowodem na to, jaką rolę pełnił on i pełni w tym uniwersytecie. Mimo iż nie ma tutaj polonistyki *sensu stricto*, jego oddziaływanie i znaczenie w całokształcie edukacji slawistycznej wydaje się znaczące i oczywiste.

Obecny stan lektoratu, rosnące zainteresowanie nauką języka polskiego, widoczna potrzeba jeszcze pełniejszej wiedzy o literaturze i kulturze polskiej, pozwalają wyciągnąć wnioski co do możliwości zmian w jego statusie i funkcjonowaniu. Tą zmianą mogłoby być wydłużenie nauki do sześciu semestrów i wzbogacenie programu o regularne wykłady z literatury polskiej. Wydaje się, że szersze oddziaływanie tego języka, możliwość głębszych nad nim studiów i badań, przydałyby slawistyce w Nowym Sadzie nowego, interesującego – tematycznie i naukowo – obszaru.